

РОЗДІЛ X. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.213.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.69>

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ІЗ FRONTEX

Гнітій А.О.,

*аспірант кафедри права Європейського Союзу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
<https://orcid.org/0000-0002-2991-5613>*

Гнітій А.О. Міжнародно-правові засади співробітництва України із FRONTEX.

Стаття присвячена дослідженню основних напрямків співпраці України з Європейською агенцією прикордонної та берегової охорони (FRONTEX). Проаналізовано основні акти міжнародного та національного законодавства, які визначають правові засади та регламентують механізми взаємодії. У статті зазначається про подвійну роль FRONTEX у співробітництві з Україною, яка передбачає як безпосередню взаємодію з національним компетентним органом у сфері міграції та управління кордонами, так і через надання підтримки, яка здійснюється на підставі міжнародних угод.

Автор виділяє чотири основних механізми співпраці Агенції та ДПСУ, а саме: 1) оперативне співробітництво через мережі обміну інформацією; 2) співпраця у межах ініціатив ЄС; 3) співпраця у межах проєктів технічної допомоги, що розпочинаються та фінансуються Агенцією; 4) співробітництво на підставі робочих домовленостей. Останній із перелічених механізмів є найбільш ефективним та включає в себе такі напрямки співпраці як обмін інформацією, навчання персоналу, взаємодія у науково-дослідній сфері, спільна оперативна діяльність тощо. Разом з тим, у роботі зазначається, що зміни в міграційних процесах, розширення мандату Агенції, посилення співпраці між FRONTEX та Україною вимагають удосконалення правового регулювання. Пропонується переглянути Робочу домовленість про оперативне співробітництво між FRONTEX і ДПСУ та закріпити в ній ряд важливих елементів, які стосуватимуться правил обміну інформацією, у тому числі секретною, обробки та захисту персональних даних, гарантій захисту основоположних прав, умов та порядку фінансування заходів, які координуються Агенцією, направлення офіцерів зв'язку тощо.

Автором наголошується на тому, що укладення оновленого варіанта Робочої домовленості про оперативне співробітництво та підписання Угоди про статус мають стати важливими заходами, які сприятимуть наближенню національного законо-

давства та правозастосовної практики до європейських стандартів у сфері охорони та нагляду за кордонами.

Ключові слова: Європейська агенція з прикордонної та берегової охорони, Угода про асоціацію, відносини між Україною та ЄС, робоча домовленість, Угода про статус.

Hnitiy. A.O. International legal frameworks of cooperation between Ukraine and FRONTEX.

The article is devoted to the research of the main directions of cooperation between Ukraine and the European Border and Coast Guard Agency (FRONTEX). The main acts of international and national legislation that determine the legal framework and regulate the mechanisms of interaction are analyzed. The article notes the dual role of FRONTEX in cooperation with Ukraine, which involves both direct interaction with the national competent authority in the field of migration and border management, and through the provision of support based on international agreements.

The author points out four main mechanisms of cooperation between the Agency and the SBGS, namely: 1) operational cooperation through information exchange networks; 2) cooperation within EU initiatives; 3) cooperation within technical assistance projects initiated and financed by the Agency; 4) cooperation on the basis of working arrangements. The author singles out four main mechanisms of cooperation between the Agency and the DPSU, namely: 1) operational cooperation through information exchange networks; 2) cooperation within EU initiatives; 3) cooperation within technical assistance projects initiated and financed by the Agency; 4) cooperation on the basis of working arrangements. The last of the listed mechanisms is the most effective and includes such areas of cooperation as information exchange, personnel training, interaction in the scientific and research sphere, joint operational activities, etc. At the same time, the article notes that changes in migration processes, expansion of the Agency's mandate, strengthening of cooperation between FRONTEX and Ukraine require improvement of le-

gal regulation. It is proposed to review the Working Arrangement on operational cooperation between FRONTEX and the DPSU and to establish in it a number of important elements that will apply to the rules of information exchange, including confidential; processing and protection of personal data; guarantees of protection of fundamental rights; conditions and procedures for financing activities coordinated by the Agency; dispatch of liaison officers, etc.

The author emphasizes that the conclusion of an updated version of the Working Arrangement on Operational Cooperation and the signing of the Status Agreement should be important measures that will contribute to the approximation of national legislation and law enforcement practice to European standards in the field of protection and surveillance of borders.

Key words: European border and coast guard agency, Association Agreement, EU-Ukraine relations, working arrangement, Status agreement.

Постановка проблеми. Європейська агенція з прикордонної та берегової охорони (далі – FRONTEX або Агенція) відіграє важливу роль у реалізації зовнішньої політики Європейського Союзу (далі – ЄС) у сфері міграції. Крім того, співпраця Агенції та держав-членів із третіми країнами є одним із компонентів Європейського інтегрованого управління кордонами, а окремі напрямки такої співпраці визначені як завдання FRONTEX. У цьому контексті особливий інтерес для ЄС становлять сусідні країни, а також країни походження та транзиту незаконної міграції.

Наявність в нашій країні спільного кордону із державами-членами ЄС та безвізового режиму з країнами Шенгенського простору потребує проведення активного співробітництва у сфері міграції та управління кордонами для ефективного регулювання міграційних потоків. У зв'язку із цим у 2007 році Україна стала однією із перших держав за межами Союзу, з якою FRONTEX встановив офіційні зв'язки після підписання робочої домовленості про проведення оперативного співробітництва. А з наданням Україні статусу кандидата на членство в ЄС двостороння співпраця має лише посилитися.

Стан опрацювання. Незважаючи на тривалу історію взаємовідносин, у вітчизняній науці міжнародного та європейського права відсутні комплексні роботи із зазначеної проблематики. Наявні напрацювання (А.В. Балендр, О.Б. Ганьба, А.В. Махнюк, Д.А. Купрієнко, А.Ф. Мота та інших) стосуються лише окремих аспектів співпраці України із FRONTEX, які здебільшого присвячені питанням обміну інформацією між зазначеними суб'єктами, проведенням аналізу ризиків або здійсненням професійної підготовки фахівців з охорони кордону відповідно до європейських стандартів, розроблених Агенцією.

Метою статті є виокремлення основних механізмів і напрямків співпраці України із FRONTEX та підготовка пропозицій щодо шляхів їх подальшого удосконалення.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні головним міжнародним договором, що регулює відносини з ЄС, є Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 2014 р. (далі – Угода про асоціацію) [1, с. 336]. У ст. 16 Угоди про асоціацію [2] закріплюються правові засади співробітництва у сфері міграції, притулку та управління кордонами. Зокрема, сторони наголосили на необхідності спільного управління міграційними потоками, розвитку всеохоплюючого діалогу щодо всіх питань у сфері міграції та ефективної імплементації принципу інтегрованого управління кордонами. Для досягнення зазначених завдань компетентні органи України повинні співпрацювати із FRONTEX, яка є відповідальною агенцією в ЄС за забезпечення Європейського інтегрованого управління кордонами (ст. 1 Регламенту 2019/1896 [3]). Але в самій Угоді про асоціацію відсутні будь-які згадки про співпрацю з Агенцією. Відтак, особливості взаємодії FRONTEX із Державною прикордонною службою України (далі – ДПСУ), яка є головним національним органом у сфері управління кордонами, закріплені в інших документах.

Агенція відіграє подвійну роль у співробітництві з третіми країнами, у тому числі з Україною [4, с. 1].

По-перше, FRONTEX надає підтримку державам-членам у співпраці з третіми країнами, яка здійснюється на підставі дво- та багатосторонніх угод (ст. 72 Регламенту 2019/1896 [3]). Так, між Україною та окремими державами-членами ЄС (Австрією, Болгарією, Данією, Литвою, Польщею тощо) укладені міжнародні угоди з питань оперативної співпраці на спільних ділянках кордонів, обміну інформацією, реадмісії осіб тощо. Виконання міжнародних зобов'язань, закріплених у таких документах, може здійснюватися із використанням активів FRONTEX, наприклад шляхом залучення до операцій з повернення технічного обладнання Агенції та її компетентних співробітників (спостерігачів за примусовими поверненнями, спеціалістів із повернення та фахівців, які відповідають за супровід репатріантів).

По-друге, Агенція безпосередньо взаємодіє з третіми країнами для реалізації політики ЄС у сфері міграції та управління кордонами. При цьому FRONTEX діє у рамках зовнішньої політики ЄС. На нашу думку, виконання цієї ролі дозволяє найкраще розкрити міжнародний вимір правового статусу Агенції. Її співпраця з третіми країнами передбачає використання таких механізмів: 1) оперативне співробітництво через мережі обміну

інформацією; 2) співпраця у межах ініціатив ЄС; 3) співпраця у межах проєктів технічної допомоги, що розпочинаються та фінансуються Агенцією; 4) співробітництво на підставі робочих домовленостей [5, с. 10-11].

Оперативне співробітництво між FRONTEX та Україною через мережі обміну інформацією здійснюється шляхом використання можливостей регіональної Мережі аналізу ризиків Східного Партнерства (the Eastern Partnership Risk Analysis Network). Л. Марін (L. Marin) зазначає, що такий обмін інформацією поза правовими рамками робочих домовленостей проводиться з метою підсилення функції аналізу ризиків FRONTEX [6, с. 165]. Цей механізм обміну інформацією та спільного аналізу ризиків погоджений на рівні керівників ДПСУ та Агенції. Домовленостями встановлюється, що Україна визначає контактного експерта та користувачів, відповідальних за завантаження (копіювання) даних або інформації, яка є предметом обміну. FRONTEX забезпечує своєчасне та всебічне навчання зареєстрованих користувачів цієї мережі і за необхідності надає технічну допомогу [7, с. 23]. Отож, щоквартально та щорічно статичні дані та інформація про основні тенденції нелегальної міграції збирається на рівні Відділу аналізу ризиків FRONTEX (the Frontex Risk Analysis Unit) та аналізується у співпраці з регіональними партнерами. Звіти включають відомості про такі основні показники нелегальної міграції: кількість виявлених випадків незаконного перетину кордонів у пунктах перетину кордонів та поза ними; кількість відмов у отриманні дозволу на в'їзд на територію держав-членів ЄС; кількість виявлених осіб, які незаконно перебувають на території держав-членів ЄС; кількість заяв про отримання притулку; кількість посередників, які сприяли незаконній міграції; кількість виявлених підроблених документів.

Агенція може бути залучена до співпраці з третьою країною, яка проводиться у рамках ініціатив ЄС. Так, FRONTEX входить до складу Керівної групи для проєкту «Підтримка ЄС для зміцнення інтегрованого управління кордонами в Україні (EU4IBM)» [8, с. 85-86]. Цей проєкт фінансується Європейською Комісією та спрямований на наближення української системи управління кордонами до стандартів та найкращих практик інтегрованого управління кордонами ЄС шляхом проведення заходів із виявлення та усунення прогалів, які виникають під час впровадження національних реформ.

Ефективним механізмом співпраці FRONTEX із компетентними органами третіх країн є співпраця у межах цільових проєктів технічної допомоги, які розпочинаються та фінансуються Агенцією. Правова підстава здійснення цього виду діяльності закріплена у ч. 6 ст. 73 Регламенту 2019/1896 [3] та передбачає, що фінансування таких проєктів

здійснюється за рахунок коштів, які Агенція отримує від ЄС. Метою цього механізму є закладення основи для стратегічного співробітництва або розбудова вже встановлених відносин між Агенцією та компетентними органами третіх країн. Протягом 2014–2019 рр. Україна брала участь у проєкті для Східного Партнерства з підвищення потенціалу інтегрованого управління кордонами, загальна вартість якого становила 4,5 млн. євро.

Робочі домовленості є головним правовим інструментом співробітництва Агенції з третіми країнами. 11.06.2007 р. у м. Люксембург була підписана Робоча домовленість про встановлення оперативного співробітництва між Європейською агенцією з питань управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів ЄС і Адміністрацією Державної прикордонної служби України (далі – Робоча домовленість) [9]. Для її виконання приймається План співробітництва строком на 2-3 роки, у якому більш детально описуються дії, які підлягають виконанню сторонами угоди (наприклад, План співробітництва на період 2019-2021 роки).

Робоча домовленість не є міжнародним договором (п. 6) [9], а значить не закріплює конкретні та юридично обов'язкові зобов'язання. У цьому документі встановлено правові аспекти співробітництва між сторонами, які передбачають досягнення таких цілей: 1) протидія незаконній міграції та пов'язаних з нею транскордонній злочинності; 2) посилення безпеки на спільних кордонах; 3) розвиток добрих відносин і взаємної довіри між прикордонними відомствами держав-членів ЄС та України (п. 2) [9]. Варто зазначити, що такий перелік цілей є типовим для більшості цього виду угод, укладених із третіми країнами [10, с. 293].

Зміст Робочої домовленості складає комплекс заходів зі співробітництва сторін у таких напрямках діяльності: 1) обмін інформацією та аналіз ризиків; 2) навчання персоналу та проведення науково-дослідної роботи; 3) оперативне співробітництво; 4) обговорення розвитку технічного рівня прикордонних процедур, у тому числі із застосуванням найкращих практик та модернізацією технічного обладнання; 5) взаємодія між командно-управлінськими структурами та підрозділами, які відповідальні за здійснення прикордонного контролю на кордоні між державами-членами ЄС та Україною (п. 3) [9]. Найбільш інтенсивне співробітництво між FRONTEX і ДПСУ проводиться у таких сферах як обмін інформацією, навчання персоналу та спільна оперативна діяльність.

Обмін інформацією є важливим компонентом більшості робочих домовленостей. Цей спосіб співпраці допомагає отримати Агенції відомості про мігрантів (наприклад, їхній вік, стать, національність), основні міграційні шляхи, а також провести аналіз ризиків. У Робочій домовленості 2007 р. не зазначається про інформаційні мережі,

які мають використовуватися сторонами для обміну інформацією, а також відсутні правила обміну секретною інформацією. На нашу думку, існування цих прогалин варто пов'язувати із двома чинниками: 1) на момент укладення цієї угоди обсяг повноважень Агенції був значно вужчим, у тому числі в частині співпраці із третіми країнами щодо обміну інформацією; 2) правозастосовна практика у реалізації робочих домовленостей була майже відсутня, бо Україна стала однією з перших держав із-за меж ЄС, з якою було укладено такого роду документ. На сьогодні, обмін статистичною інформацією між FRONTEX і ДПСУ проводиться у рамках Мережі аналізу ризиків Східного Партнерства, а обмін відомостями щодо виявлених правопорушень на контрольно-пропускних пунктах в аеропортах через мережу PULSAR [11].

Іншим напрямком співробітництва ДПСУ з FRONTEX є навчання персоналу прикордонного відомства відповідно до європейських стандартів. А.В. Балендр зазначає, що метою надання підтримки державам-членам і третім країнам з боку Агенції у підготовці фахівців з охорони кордону є формування у прикордонників навичок правильного і послідовного застосування Шенгенського законодавства. Для цього організуються спеціальні курси підготовки з питань надання притулку, морського права, дотримання основоположних прав, що дозволяє сформувати узгоджений підхід для проведення спільних операцій на зовнішніх кордонах ЄС [12, с. 310]. Крім того, у 2020 році Україна підписала оновлену партнерську угоду з мережею Академій партнерства FRONTEX. Основною метою діяльності Академій Партнерства є сприяння співробітництву навчальних закладів третіх країн із відповідними установами у ЄС, надання допомоги у розробленні спільних освітніх стандартів, модернізації системи освіти і підготовки фахівців у сфері прикордонної та берегової охорони.

Важливим інформаційним ресурсом та площадкою для співпраці в умовах пандемії стала інформаційно-освітня веб-платформа Virtual Aula, яка активно використовувалася Агенцією для проведення семінарів, курсів, тренінгів. А.В. Балендр вважає, що дистанційні курси, розроблені спеціалістами FRONTEX, є інтерактивними, дозволяють проводити онлайн-зустрічі та оперативно виконувати різні види робіт (веб-квести, проєктні роботи, проводити іншу навчальну діяльність тощо) [12, с. 347]. Використовуючи можливості зазначеної веб-платформи, у 2020 році співробітники ДПСУ пройшли навчання з вивчення англійської мови за стандартами ЄС, взяли участь у міжнародній конференції з біометрії, а також мали можливість обмінятися досвідом із європейськими колегами під час онлайн-семінару «Незаконний обіг вогнепальної зброї в ЄС, Східній та Південно-Східній Європі» [11].

Співробітництво між FRONTEX та ДПСУ проводиться також у науково-дослідній сфері. Так, у 2018 році вітчизняні фахівці з охорони кордону разом із литовськими колегами взяли участь у реалізації міжнародного проєкту на отримання гранту від Агенції. Тематика наукових досліджень стосувалася підготовки операторів безпілотних літальних апаратів та менеджерів у сфері охорони кордону для прикордонних відомств країн ЄС [12, с. 311].

Оперативне співробітництво сприяє практичному застосуванню знань, отриманих українськими прикордонниками за результатом вивчення освітніх програм, підготовлених Агенцією, а також дозволяє здійснити обмін досвідом і найкращими практиками. Співробітники ДПСУ беруть активну участь в програмах обміну з FRONTEX (наприклад, програма Staff Exchange). Крім того, українських фахівців з охорони державного кордону на регулярній основі запрошують до участі в спільних операціях на всіх типах кордонів. Протягом 2018 року 32 співробітника ДПСУ надали допомоги Агенції в проведенні 10 операцій з охорони кордону («Ключові пункти. Сухопутна ділянка», «Координаційні пункти. Авіа», морська операція «Посейдон» тощо) [13, с. 271].

Відповідно до положень Робочої домовленості характер взаємовідносин між ДПСУ та FRONTEX передбачає поступовий розвиток співробітництва з метою досягнення стабільного партнерства (п. 1) [9]. Отже, Робочу домовленість 2007 р. можна вважати лише першим кроком на шляху до адаптації національної системи з управління кордонами до відповідних стандартів ЄС. А.Ф. Мота зазначає, що у найближчій перспективі має бути удосконалено правове регулювання співробітництва між сторонами угоди шляхом укладання нової Робочої домовленості, яка б відповідала розширеному мандату Агенції та організаційно-правовим основам розвитку ДПСУ [14, с. 353-354]. Для цього варто використати зразок робочої домовленості [15], який розроблений Європейською Комісією відповідно до вимог Регламенту 2019/1896, а також позитивний досвід модернізації взаємовідносин між FRONTEX та компетентним відомством Грузії, що було оформлено підписанням Робочої домовленості про оперативне співробітництво від 11 лютого 2021 року [16].

Крім того, необхідно врахувати зміни в міграційних процесах на європейському континенті, що відбулися протягом останніх років, і сучасні особливості охорони кордонів [14, с. 354]. Для цього варто звернути увагу на тенденції та статистичні дані, які наводить FRONTEX в Аналізі ризиків на 2021 рік. У Звіті Агенції зазначається, що за результатами 2020 р. громадяни України посіли перше місце серед громадян третіх країн по таким показникам нелегальної міграції як: кількість осіб, які незаконно перебувають на тери-

торії ЄС (46 012); кількість осіб, яким відмовили у в'їзді на територію держав-членів ЄС (56 005); кількість випадків використання підроблених документи під час перетину кордону (1 258). Разом з цим, Агенцією відзначається, що саме Україна найбільш ефективно співпрацювала з державами-членами ЄС для повернення її громадян, які порушили Шенгенське право (10 985) [17].

На підставі вищевикладеного вважаємо, що оновлена Робоча домовленість про оперативне співробітництво між FRONTEX і ДПСУ повинна містити такі елементи: 1) розширення цілей співпраці шляхом закріплення положень про співробітництво у сфері повернення та сприяння у реалізації проектів технічної допомоги, розпочатих Агенцією; 2) чітко визначити мережі, які сторони будуть використовувати для обміну інформацією (Мережа аналізу ризиків Східного Партнерства, EUROSUR тощо); 3) закріпити правила обміну інформацією, у тому числі секретною, а також обробки та захисту персональних даних; 4) містити положення про умови та порядок фінансування заходів, які координуються Агенцією; 5) гарантувати захист основоположних прав та дотримання принципу заборони примусового видворення чи примусового повернення; 6) закріпити можливість направлення до FRONTEX спостерігачів з ДПСУ для участі в оперативній діяльності; 7) забезпечити можливість на взаємній основі направляти офіцерів зв'язку, які будуть надавати допомогу в реалізації заходів із запобігання та боротьби з нелегальною міграцією, а також поверненні осіб, які незаконно перебувають на території держав-учасниць Шенгенського простору.

Виконання міжнародних зобов'язань, які впливають із норм Угоди про асоціацію, потребують тісної співпраці між компетентними органами України та FRONTEX. Так, у розділі 2 Угоди про асоціацію, який стосується сфери юстиції, свободи та безпеки, зазначається про те, що подальший розвиток оперативних заходів у сфері управління кордонами повинен бути спрямований на ефективну імплементацію принципу інтегрованого управління кордонами (пп. «іі» п. «е» ч. 2 ст. 16 [2]). Оскільки Україна не є державою-членом ЄС, то приєднатися до спільного союзного управління кордонами вона не може. Відтак, управління своїми кордонами здійснює самостійно із запозиченням європейських практик і технік [18, с. 129-130]. При цьому з боку FRONTEX може надаватися експертна підтримка у розробленні стратегій, політик, нормативно-правових актів для боротьби з нелегальною міграцією та транскордонною злочинністю. У 2019 році фахівці Агенції брали участь у заходах, присвячених підтримці українських інституцій, які займалися розробленням Стратегії інтегрованого управління кордонами. Для цього на національному рівні було створено міжвідомчу робочу групу з питань координації інтегрованого

управління кордонами, яку очолює Віце-прем'єр міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України. Її головним завданням стало розроблення проектів стратегії інтегрованого управління кордонами та плану заходів з реалізації цієї стратегії (пп. 4 п. 4) [19].

24 липня 2019 року Кабінет Міністрів України схвалив Стратегію інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року [20]. У цьому документі перераховуються основні виклики і загрози, які продовжують існувати для державного кордону України, а також визначено стратегічні цілі та завдання з реалізації державної політики у сфері інтегрованого управління кордонами. Орієнтиром для розроблення національної стратегії слугували складові Європейської стратегії інтегрованого управління кордонами, які закріплені у ст. 3 Регламенту 2019/1896.

Українська стратегія має на меті посилити співробітництво з FRONTEX по таким напрямкам діяльності: обмін інформацією, аналіз ризиків, професійна підготовка співробітників ДПСУ, оперативне співробітництво. У зв'язку із цим Планом заходів на 2020-2022 роки щодо реалізації Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року передбачено проведення таких заходів: 1) оновлення базових освітніх програм для підготовки українських фахівців з охорони кордону відповідно до стандартів уніфікованої освітньої програми FRONTEX; 2) започаткування переговорного процесу з Європейською комісією щодо укладання Угоди про статус представників FRONTEX [21]. На початок 2022 року заплановані заходи успішно виконані.

На нашу думку, укладення Угоди про статус є актуальним та важливим стратегічним рішенням для України та ЄС. Це пояснюється останніми міграційними загрозами на східному сухопутному кордоні ЄС, де протягом 2021 року було зафіксовано істотне збільшення кількості незаконних перетинів кордонів з боку Білорусії порівняно із попередніми роками (2019 р. – 722; 2020 р. – 677; 2021 р. – 7915) [22], а також істотне збільшення кількості мігрантів у першій половині 2022 року після початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України [23]. Тому підписання та реалізація цієї угоди створить правові підстави для здійснення оперативної діяльності FRONTEX на території України, наділивши членів персоналу Агенції виконавчими повноваженнями, а також сприятиме посиленню співпраці і підготовці компетентних національних органів відповідно до європейських стандартів. При цьому, варто врахувати позитивний досвід укладення такої угоди з Молдовою [24], з якою Україна перебуває на одному етапі проходження процедури вступу до ЄС.

Висновки. Правові засади співпраці між Україною та ЄС у сфері міграції, притулку та управління кордонами закріплюються в Угоді про асоціа-

цію. Конкретні механізми та напрямки взаємодії FRONTEX і ДПСУ регламентовані в інших актах міжнародного та національного права. Головним правовим інструментом, який визначає особливості співпраці між зазначеними суб'єктами є Робоча домовленість 2007 р. Цей міжнародний документ, який є актом м'якого права, містить перелік цілей та основних напрямків співпраці, які є характерними для більшості угод такого роду, укладених із третіми країнами до реформування Агенції у 2016 р. та 2019 р.

Посилення мандату та розширення повноважень Агенції, у тому числі щодо співпраці з третіми країнами, має знайти своє відображення в базовому міжнародному документі, який регламентує двосторонні відносини між FRONTEX та ДПСУ. У зв'язку із цим оновлена Робоча домовленість має закріпити максимально широкий спектр напрямків співпраці, який буде включати не лише надання консультацій та навчальних програм для підготовки співробітників прикордонного відомства України, співпрацю в науково-дослідній сфері чи обмін інформацією, а й активне залучення представників ДПСУ до оперативної діяльності FRONTEX на зовнішніх кордонах ЄС. Закріплення положень про дотримання основоположних прав і забезпечення конфіденційності даних також має стати обов'язковими елементами оновленої Робочої домовленості. На додаток до цього укладення Угоди про статус, що є одним із пріоритетних завдань Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року, означатиме для України підвищений рівень довіри як до партнера ЄС, а також сприятиме забезпеченню охорони державного кордону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Право Європейського Союзу: основи теорії: підручник / [Т.М. Анакіна, Т.В. Комарова, О.Я. Трагнюк, І.В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І.В. Яковюка. Харків: Право, 2019. 360 с.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони: ратифіковано Законом України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. Дата оновлення: 30.11.2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 01.08.2022).
3. Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896&from=EN> (дата звернення: 01.08.2022).
4. Coman-Kund F. The Territorial Expansion of Frontex Operations to Third Countries: On the Recently Concluded Status Agreements in the Western Balkans and Beyond.... Verfassungsblog: On Matters Constitutional. URL: <https://verfassungsblog.de/the-territorial-expansion-of-frontex-operations-to-third-countries-on-the-recently-concluded-status-agreements-in-the-western-balkans-and-beyond/> (дата звернення: 01.08.2022).
5. Meissner V. The European Border and Coast Guard Agency Frontex beyond borders - The effect of the agency's external dimension. URL: https://www.researchgate.net/publication/321748035_The_European_Border_and_Coast_Guard_Agency_Frontex_beyond_borders_-_The_effect_of_the_agency's_external_dimension (дата звернення: 01.08.2022).
6. Marin L. The Cooperation Between Frontex and Third Countries in Information Sharing: Practices, Law and Challenges in Externalizing Border Control Functions. *European Public Law*. 2020. Vol. 26, Issue 1. P. 157–180.
7. Купрієнко Д.А. Аналіз сучасних тенденцій розвитку системи управління прикордонною безпекою Європейського Союзу. *Честь і закон*. 2016. №. 1. С. 20–25.
8. Consolidated Annual Activity Report 2020. Official site of FRONTEX. URL: https://frontex.europa.eu/assets/Key_Documents/Annual_report/2020/CAAR_2020_for_publication.pdf (дата звернення: 01.08.2022).
9. Working arrangement on the establishment of Operational Cooperation between the European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union (Frontex) and the Administration of the State Border Guard Service of Ukraine of 11 June 2007. URL: https://frontex.europa.eu/assets/Key_Documents/Working_Arrangements/WA_with_Ukraine.pdf (дата звернення: 01.08.2022).
10. Гнітій А.О. Правова природа робочих домовленостей Європейської агенції з прикордонної та берегової охорони. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. Харків, 2020. Вип. 29. С. 289–298.
11. Європейська Агенція з прикордонної та берегової охорони (FRONTEX). Офіційний вебсайт Державної прикордонної служби України. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/vropeyska-agenciya-z-pitan-upravlinnya-operativnim-spivrobotnictvom-na-zovnishnih-kordonah-derzhav-chleniv-vropeyskogo-soyuzu-frontex/> (дата звернення: 01.08.2022).
12. Балендр А.В. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах Європейського Союзу: дис. ... д-ра педагог. наук. Хмельницький, 2020. 595 с.

13. Ганьба О.Б. Основні підходи щодо забезпечення прикордонної безпеки з урахуванням досвіду окремих європейських і світових держав. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 2. С. 268–272.
14. Мота А.Ф. Теорія і практика протидії нелегальній міграції органами державної прикордонної служби України: адміністративно-правовий аспект: дис. ... д-ра юрид. наук. Хмельницький, 2019. 519 с.
15. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council "Model working arrangement as referred to in Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624" of 21 December 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0830&qid=1642008294613> (дата звернення: 01.08.2022).
16. Working Arrangement on operational cooperation between the European Border and Coast Guard Agency (Frontex) and the Ministry of Internal Affairs of Georgia of 11 February 2021. URL: https://frontex.europa.eu/assets/Key_Documents/Working_Arrangements/WA_with_Georgia_2021.pdf (дата звернення: 01.08.2022).
17. Risk Analysis for 2021. URL: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Risk_Analysis_2021.pdf (дата звернення: 01.08.2022).
18. Ковальська В.В. Правове регулювання діяльності місії Європейського Союзу (на прикладі Місії Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні): дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2016. 202 с.
19. Про утворення міжвідомчої робочої групи з питань координації інтегрованого управління кордонами: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.01.2019 № 83. Дата оновлення: 06.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.08.2022).
20. Про схвалення Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 687-р. Дата оновлення: 24.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.08.2022).
21. Про затвердження плану заходів на 2020-2022 роки щодо реалізації Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2019 № 1409-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1409-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.08.2022).
22. EU external borders in 2021: Arrivals above pre-pandemic levels. Official site of FRONTEX. URL: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-external-borders-in-2021-arrivals-above-pre-pandemic-levels-CxVMNN> (дата звернення: 01.08.2022).
23. EU countries record 7.5 million entries from Ukraine and Moldova. Official site of FRONTEX. URL: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-countries-record-7-5-million-entries-from-ukraine-and-moldova-eFOjoC> (дата звернення: 01.08.2022).
24. Status Agreement between the European Union (EU) and the Republic of Moldova on border management cooperation between Moldovan border guards and the European Border and Coast Guard Agency (Frontex) of 17 March 2022. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22022A0318\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22022A0318(01)&from=EN) (дата звернення: 01.08.2022).